

Valokuvat Minna Tallberg

TUIRE KAIMIO

WSOY

Hevosen kanssa

Hevosen jatkokoulutus

TUIRE KAIMIO

Hevosen kanssa

Hevosen jatkokoulutus

***Valokuvat
Minna Tallberg***

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
Helsinki

Kiitokset

Tahdomme erityisesti kiittää kustannustoimittaja *Raisa Vuohelaista* kirjan kieliasun tarkistamisesta, *Katriina Mähöstä* oppimis- ja ongelmakäytösosioiden toimittamisesta, *Eija Kuusela* kirjan taittamiseen omistautumisesta, *Lindegull* ja *Torsten Tallbergia*, *Ritva* ja *Pekka Valtaa* sekä *Harri Kaimiota* taustatuesta, *Kare* ja *Lassi Kaimiota* kärsivällisyydestä sekä varsinkin *Tuija Nyrhiä* ja *Katri Santasaloa* kirjan kaikkien tekstien lukemisesta ja asiantuntevasta kommentoinnista.

Heidän lisäksi on kirjan tekoon osallistunut suuri joukko ystäviämme. He ovat auttaneet tekstien asiasisällön tarkistamisessa, testanneet hevosineen harjoitusohjeiden luettavuutta ja toimivuutta, antaneet meidän kertoa kirjan ”elävästä elämästä” poimituissa esimerkeissä hevostensa tarinan ja auttaneet kuvausjärjestelyissä. Tähän kaikkeen he ovat ryhtyneet puhtaasti halusta tehdä jotain hevosten puolesta.

Lämpimät kiitoksemme teille kaikille, ilman teitä ei kirjaa olisi olemassa!

Tekstien asiasisällön tarkistamisessa ovat auttaneet:

Veli-Matti Ahonen, Iris Kaimio, Jutta Koivula, Riikka Käkelä-Rantalainen, Ulla Lindgren-Fagerholm, Anneli Merikoski, Mervi ja Mikko Mäyränpää, Leila Nurmikivi, Kerstin ja Staffan Simberg, Jaana Sipura, Petra Skarra, Katja Suontausta, Marjut Turunen, Esa K. Viitala, Risto Vuoripalo, Gunilla Wahlberg ja Hannele Winter.

Kiitokset ansaitsevat lisäksi:

Dominique Barthelaix, Jean-Jacques Daures, Nan Ekblom, Susanna Ekman, Maria Fraser-Baggström, Feeja Haarmann, Matti Henttinen, Linda Holmström, Sari Hietanen, Ulla Hulkkonen, Laura Keränen, Hanna-Mari Kiuttu, Martin Kiviso, Mia Kortman, Heli Kuittinen, Leena Kukko, Prisse Könönen, Hannu Laakkonen (Kytäjän kartano), Erkki Lagerstam (Laukon kartano), Heikki Lehikonen, Jussi Lehikoinen, Jouko Lehtiaho, Anu Leino, Milla Lind, Leena Mantere, Marjut Mäenpää, Johanna Naalisvaara, Nina Nihtilä, Susanne Ojala, Sari Orreveläinen, Ani Paananen, Kirsi Pelli, Päivi Peusa, Minna Pyykkönen, Nina Pyykkönen, Tiina Pärnänen, Reeta Pösö, Ira Ristimäki, Tiina Ristimäki, Maria Rysti, Kiti Santamala, Seppo Sarkola, Riikka Sarvas, Outi ja Antti Savinen, Essi Sinikorpi, Kikka Suomio, Eija Takala, Outi Taivainen, Anders Tallberg, Satu Tanninen, Teivon ravirata, Tarja Teräväinen, Ursula Turtiainen, Eija Valkonen, Laura Valkonen, Salka Viertokangas, Marjatta Vionoja, Nina Vuontisjärvi ja Anna Westerlund sekä kaikki kirjan tekoon tavalla tai toisella osallistuneet.

Hevosen kanssa -kokonaisteoksen toimitus Tuire Kaimio,
Katriina Mähönen, Minna Tallberg ja Raisa Vuohelainen

Alkuperäisteos *Hevosen kanssa* © Tuire Kaimio, Minna Tallberg ja WSOY 2004
Uudistettu laitos kolmessa osassa, osa III:
Hevosen kanssa. Hevosen jatkokoulutus © Tuire Kaimio, Minna Tallberg ja WSOY 2013
Graafinen suunnittelu Eija Kuusela
ISBN 978-951-0-38775-7

Painettu EU:ssa

KIITOKSET 4

SISÄLLYS 5

NÄIN KÄYTÄT KIRJAA 6

LAJIKOULUTUSTA 9

Vankalle perustalle on hyvä rakentaa 10

Harjoituksissa eteneminen ja ohjeiden seuraaminen 13

Perusapujen opettaminen ratsulle 19

Kuolaimen seuraaminen (ratsun ohjasotteiden alkeet) 20

Ohjastuntumaan totuttaminen ja ohjien rajoittamassa tilassa oleminen 27

Rento leuka, rento hevonen 28

Mikä on perustuntuma? 30

Jatkoharjoittelua: pyöreäksi kuolaimelle 37

Pidätteiden alkeet 37

Pitkin vai lyhyin ohjin? 38

Pidätteet: lyhyt oppimäärä 46

Valmisteleva harjoitus maasta käsin: epäsuora ohjasote 46

Jatkoharjoitus: suorana liikkuminen 48

Suora ja epäsuora ohjasote sekä hevosen kääntäminen 51

Hevosen kääntäminen ratsain: lyhyt oppimäärä 56

Pohjeapujen opettaminen, liikkeen lisääminen 56

Takaosalla väistäminen sivulle vievästä pohjeavusta 62

Liikkeelle pohjeavuista: lyhyt oppimäärä 64

Ratsuhevosen koulutuksessa edetään johdonmukaisesti 71

Liikkeiden uudelleen koulutus 73

Nyky aikaista ratsastusta klassiselta pohjalta: työskentelyn pääperiaatteet 77

Pyöreänä tuntumalla, tasapaino ja muoto 80

Tyyneys, tasapaino ja aktiivisuus: estehevosen koulutuksen perusteet 85

Laukan rytmin ja esteiden lähestymisen harjoittelua 88

Hyvä istunta on ratsastajan tärkein työväline 89

Ratsastajan selkärangan asento liikkeessä 91

Näin istut oikein 92

Vain joustava lihas on vahva 97

Pelkäävän hevosen pysäyttäminen 99

Kääntöpysähdyksen opettaminen 101

Niskalukko, vaarallisten tilanteiden hätäjaru 104

Hevosen opettaminen ajoon 105

Opetta varsa kääntymään oikein 107

Harjoittelua ohjien kanssa 108

Kärryt perään vasta, kun ohjasajo on saumatonta 111

Hevosen kanssa 114

LIITTEET

OPPIMINEN 117

SIEDÄTTÄMINEN JA TOTUTTAMINEN 135

OHJEET KOULUTTAJALLE 140

ARTIKKELEIDEN KIRJOITTAJAT 162

LÄHTEET 163

HAKEMISTO 164

Aiemmin ilmestynyt kokonaisteos *Hevosien kanssa* on ilahduttavasti löytänyt tiensä hevosalan ammattilaisten, eläinlääkäreiden ja eläinten kouluttajien haku-teokseksi sekä hevos- ja maatalousalan oppimateriaaliksi. Tähän tarkoitukseen on välillä toivottu mahdollisuutta hankkia pelkkä kirjan alkupuolisko (käyttyminen), välillä taas loppupuolisko (käytännön kouluttaminen). Myös hevosten kouluttajat, ratsastajat ja valmentajat ovat toivoneet käytännön koulutusohjeita helpommin mukana kuljetettavassa koossa, kokonaisteoksessa kun on yli kuusisataa sivua.

Vaikka toive kuultiin, siihen ei voitu heti vastata. Hevonen on kokonaisuus: sen käyttäytymistä, oppimista ja esimerkiksi elimistön toimintaa ei voi erottaa toisistaan. Ne kaikki vaikuttavat aina, kun hevosen kanssa puuhaillaan tai sitä esimerkiksi koulutetaan, ja nämä kaikki tekijät pitäisi myös osata ottaa huomioon. Hevosen hyvinvoinnin varmistaminen vaatii monipuolisia perustietoja. Kokonaisteos *Hevosien kanssa* tehtiin ilmeiseen tarpeeseen: maassamme ei ollut sitä ennen julkaistu tutkimustietoon perustuvia laajoja hakuteoksia sen enempää hevosten lajityypillisestä käyttäytymisestä kuin oppimisen lainalaisuuksien hyödyntämisestä käytännön hevostutuksessa. Hevosten totuttamisessa uusiin asioihin on suurta hyötyä tarkasta tiedosta esimerkiksi stressin vaikutuksista ja pakokäyttäytymisestä, ja toisaalta käyttäytymisen syitä pohdittaessa pitäisi osata tunnistaa, onko kyseessä opittu käytös vai esimerkiksi kivusta kertova käyttäytymismuutos.

Hyviltäkin käsittely- tai koulutusohjeilta putoaa pohja, jos lukijalla ei ole valmiiksi vankkaa tietoutta hevosesta eläimenä. Siksi kokonaisteosta suunniteltaessa ei tuntunut järkevältä tehdä erikseen käyttäytymisestä kertovaa kirjaa eikä etenäkään erikseen pelkkää koulutusopasta. Vaikka luontevasti eri osioihin jakautuvan kirjan julkaisemista useammassa osassa harkittiin jo tuolloin, päädyttiin silti siihen, että kaiken tiedon piti löytyä yksien kansien välistä.

Nykyisin tilanne on toinen: yleinen käyttäytymis- ja koulutustietämys on jatkuvasti kohonnut *Hevosien kanssa* -kokonaisteoksen ilmestymisen jälkeen. Kirjaan suomennettu terminologia on levinnyt yleiseen käyttöön ja mikä parasta: lajityypillisen käyttäytymisen huomioiminen näkyy myös käytännön hevostenpidossa. Hevostutuskursseille osallistujat tuntuvat olevan jo valmiiksi ilahduttavan taitavia ja perillä perusasioista. Yhä useammin näkee hevosia ja ihmisiä, jotka luottavat toisiinsa ja selvästi nauttivat yhdessä puuhailusta. Enää ei ole niin väistämätöntä tarvetta pitää käyttäytymis-, oppimis- ja

koulutusosioita kokonaisena teoksena, joten pyyntöihin jakaa kirja helpommin käsiteltäviksi osiksi voidaan vihdoinkin vastata.

Yhdestä teoksesta kolmeksi

Kokonaisteos *Hevosien kanssa* jakautui jo valmiiksi erillisiin osioihin, joita voitiin lukea missä tahansa järjestyksessä.

Teoksen käyttäytymistä koskevasta alkupuoliskosta muodostui luontevasti *”Hevosien kanssa. Hevosien käyttäytyminen”*. Kirjassa perehdytään hevosten lajityypilliseen käyttäytymiseen, hyvinvointiin, ongelmakäyttäytymiseen, hevosen ja ihmisen väliseen suhteeseen sekä siihen, miten hevonen oppii. Kirjassa tutustutaan myös hevosenpitoon, ruokintaan ja liikuntaan.

On hevosen kannalta välttämätöntä, että sen kanssa puuhailevan, työskentelevän tai sitä hoitavan ihmisen tiedot hevosten lajityypillisestä käyttäytymisestä ovat ajantasaiset ja tutkittuun tietoon perustuvat. Vaikka koulutusosiot on nyt mahdollista hankkia erikseen, *”Hevosien kanssa. Hevosien käyttäytyminen”* -teoksen hankkiminen niiden rinnalle on enemmän kuin suositeltavaa.

Kokonaisteoksen koulutusohjeita sisältävistä osuuksista onkin luotu kaksi käytännön tilanteissa helpommin mukana pidettävää teosta: *”Hevosien kanssa. Hevosien peruskoulutus”* ja *”Hevosien kanssa. Hevosien jatkokoulutus”*.

”Hevosien kanssa. Hevosien peruskoulutus” kirjassa hevonen totutetaan mm. käsittelyyn, hoitotoimenpiteisiin, lastaukseen ja varusteisiin ja sille opetetaan myöhemmän työkäytön ja turvallisen käsittelyn kannalta välttämättömiä taitoja talutettuna kulkemisesta ihmisen lähellä kohteliaasti käyttäytymiseen ja eri suuntiin pyynnöstä liikkumiseen. Lukija saa kattavat perustiedot eri koulutustavoista ja pystyy kirjasta tarkistamaan, miten koulutuksen tulisi edetä. Teoksen harjoitukset tähtäävät siihen, että yhteistyö on sekä hevosen että ihmisen kannalta turvallista ja nautittavaa. Teoksessa opetetut taidot ovat vankka pohja, jolle koko myöhempi koulutus rakentuu.

Jatkoo hevosen peruskoulutukselle

Tässä teoksessa *”Hevosien kanssa. Hevosien jatkokoulutus”* hevosen taitoja kehitetään edelleen: teoksesta löytyvät ohjeet mm. ratsun ja ravurin työkäytössä tärkeiden taitojen opettamiseen ohjasavuista oikeaan työskentelymuotoon. Hevoselle opetetaan oikeanlainen tuntuma ja kuolaimeen reagoiminen, pidätteet ja pohjeavut sekä käydään läpi ratsun eri suuntautumis-

vaihtoehtot koulu- tai esteratsastukseen. Lukija oppii, miten hevoselle opetetaan mahdollisimman hyödyllinen ja terveellinen tapa kantaa ratsastajaa sekä miten pysäyttää ryöstävä hevonen. Kirja sisältää myös istuntaharjoituksia ja tietoa hevosen ajo-opetuksesta. Ranskalainen olympiaratsastaja, klassisen kouluratsastuksen ja keveyden puolestapuhuja, eversi Christian Carde kirjoittaa kouluratsastuksen perusteista.

Kirja sisältää kokonaisteoksen sivut 522–625 ja loppuun on lisätty liitteet hevosen oppimisesta, siedättämisen perusteista ja kouluttajan yleisohjeista.

Tämän kirjan harjoitukset perustuvat Hevosen peruskoulutus -teoksen harjoituksille, jotka hevosen tulee osata välttämättöminä ennakkotaitoina. Huomioi tämä kirjoja hankkiessasi.

Kaikkien teosten tekstit on tarkistettu ja päivitetty. Kunkin kirjan lopussa olevasta hakemistosta löytyvät termit ja ilmiöt sivuviittauksineen. Kirjan internetsivuilla www.hevosenkanssa.fi on lisätietoa kuvissa esiintyvistä hevosista, kirjassa käytettyjen termien sanasto, lisää selventäviä kuvia kirjassa kuvatuista harjoituksista sekä syventävää tietoa joistain kirjan aiheista. Kirjan kotisivuille löydät tiesi myös kirjoittajien sivujen kautta www.tuirekaimio.com tai www.minnatallberg.com.

Kuvat

Kuvat on otettu kirjaa varten autenttisissa tilanteissa. Satulaan ja ratsastajaan totuttelevat hevoset todella ovat aiheeseen ensi kertaa tutustuvia nuoria hevosia ja harjoitusohjeiden kohdalla kuvatut hevoset opeteltavat tehtävää parhaillaan.

Hevosten elekieli ja lajityypilliset käyttäytymismallit pääsevät oikeuksiinsa vapaana suurilla alueilla elävistä hevoslaumoista otetuissa kuvissa. Näin lukijakin saa mahdollisuuden tutustua hevosten vivahteikkaaseen elekieleen, hienovaraisiin ilmeisiin ja monimuotoiseen käyttäytymiseen.

Hevosten tarkkailuun niiden luonnollisessa ympäristössä kannattaa käyttää kaikki mahdolliset tilaisuudet. Sarjan ensimmäinen osa *”Hevosen kanssa. Hevosen käyttäytyminen”* toimii kuviansa puolesta oppaana hevosten eleisiin ja ilmeisiin. Vaikka se ei voikaan korvata käytännön havainnointia, se voi antaa vihjeitä siitä, mihin kiinnittää huomiota hevosten elehdinnässä.

Tekijät

Kirjan runsasta asiasisältöä täydentävät Marjut Andersénin, eversti Carden, Sanna Mattila-Rautiaisen ja Johanna Soinion artikkelit. Heitä kaikkia yhdistää

halu muuttaa maailmaa hevosille paremmaksi paikaksi. Vaikka he kaikki katsovat hevosmaailmaa omasta suunnastaan, teksteistä käy selvästi ilmi, että hevoset ovat käyttölajista riippumatta sittenkin kovin samanlaisia ja niiden hoidossa ja koulutuksessa nojaututaan samoihin periaatteisiin. Hevosen hyvinvoinnin varmistaminen ja oppimiskyvyn rajojen kunnioittaminen on aina yhtä tärkeää. Artikkeleiden kirjoittajat esitellään kunkin kirjan lopussa. Kun kirjassa on kyse heidän teksteistään, artikkelin kirjoittajan nimi mainitaan erikseen. Kirjoittajista sekä eläinlääkäri Marja Bergströmistä on ollut myös korvaamatonta hyötyä kirjan muiden tekstien asiasisällön tarkistamisessa.

Kirjat kuvittanut Minna Tallberg on kirjannut kirjojen ”elävästä elämästä” kertovat tapaukset lukijoiden ulottuville sekä osallistunut muiden kirjoittajien osuukseen toimittamiseen. Kirjan kaikki muut tekstit ovat Tuire Kaimion käsialaa ja hän on myös toiminut kirjan päätoimittajana.

Kirjan termeistä ja sanastosta

Samoista ilmiöistä puhutaan monin eri termein niin hevosharrastuksessa kuin psykologiassa ja etologiasakin. Taitavat hevoskouluttajat ovat vuosituhansien ajan onnistuneet kokeilemalla ja hevosia tarkasti havainnoimalla saamaan loistavia tuloksia hevosten koulutuksessa ja työkäytössä jo kauan ennen kuin on tiedetty, mihin toimiviksi osoittautuneet keinot perustuvat.

Osaa kirjan termistöstä ei ole aiemmin suomennettu tai sanoista on käytössä useita eri muotoja.

Kaikkien tässä kirjassa esiintyvien termien merkitys on pyritty selittämään, ja samaa ilmiötä kutsutaan kaikissa kolmessa kirjassa samalla nimellä. Vaikka kirjassa onkin päädytty käyttämään jotain termiä, samaa ilmiötä voidaan nimittää myös toisin. Kirjan internetsivujen www.hevosenkanssa.fi sanastossa osa termeistä on mainittu myös englannin kielellä. Näin kirjan aiheista on mahdollista etsiä helposti lisätietoa myös muualta.

HUOMAA! Tämän kirjan harjoitukset ovat jatkoa teoksen *”Hevosen kanssa. Hevosen peruskoulutus”* harjoituksille. Tämän kirjan harjoituksia ei voi tehdä ilman että hevoselle ensin opetetaan *Hevosen peruskoulutus* -kirjassa olevat alkutaidot. Näin ollen *”Hevosen kanssa. Hevosen peruskoulutus”* -kirja pitää olla ennalta hankittuna.

LAJIKOULUTUSTA

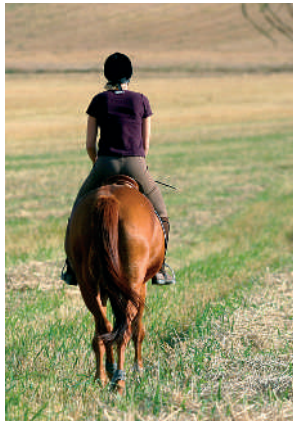
Vankalle perustalle on hyvä rakentaa

Tämän kirjan harjoitukset pohjautuvat kirjasarjan edellisen osan *"Hevosen kanssa. Hevosen peruskoulutus"* harjoituksiin. Hevosta on jo totutettu käsittelyyn ja varusteisiin. Rentous ja luottavaisuus on luonut vankan perustan jokaiselle hevoselle tärkeiden perustaitojen, perusväistöjen, talutuksen ja ihmisen tilan kunnioittamisen opettamiseen. Samalla hevonen on jo oppinut monia sen jatkokoulutuksen ja työkäytön kannalta tärkeitä taitoja eli pysymään aktiivisesti liikkeellä, pysähtymään jännittymättä sekä sijoittamaan päänsä haluttuun asentoon ja pitämään sen siinä.

Varmista, että hevonen todella osaa nämä edeltävät harjoitukset hyvin, sillä vasta sen jälkeen on järkevää aloittaa hevosen jatkokoulutus sen varsinaisiin työtehtäviin.

Pyynnöt ja tehtävät ovat hevoselle jo alustavasti tuttuja. Se oppii nopeasti myös uudet samankaltaiset tehtävät. Tyyni ja aktiivinen hevonen on oppimisen kannalta tehokkaassa mielentilassa ja mikä tärkeintä: varhaisista totutteluvaiheista saakka varjeltu rentous saadaan yhdistettyä nyt varsinaisiin työtehtäviin. Tällä on lopulta suuri merkitys myös hevosen suorituskyvyn kannalta, sillä vain rento hevonen pystyy ottamaan lihaksistostaan kaiken irti. Kun totutus ja perusasioiden opettaminen on tehty jo erikseen, koulutuksessa voidaan yhä edetä esittelemällä hevoselle uudet asiat yksi kerrallaan ja vaikeuttamalla tehtävää vähitellen. Yhteen ominaisuuteen kerrallaan keskittyminen on lopulta nopein tapa edetä hevosen käytöksen ja liikkeiden muokkaamisessa, ainakin, jos lopputuloksen laadulla on merkitystä.

Jos koulutusta yritettäisiin aloittaa ennen kuin hevonen olisi täysin tottunut varusteisiin ja käsittelyyn tai ennen kuin käytettävät pyynnöt olisivat sille perusteiltaan tuttuja, ristiriitatilanteisiin ajaututtaisiin väistämättä. Vaikka alkuopetuksessa oikaisemalla päästäisiin nopeasti harjoittelemaan itse työkäyttöön liittyviä tehtäviä, hevosen jännittyneisyys yhdistyisi väistämättä tilanteisiin, liikkeisiin ja tehtäviin mukaan. Tällaisen koulutuksen jälkiä jouduttaisiin korjailemaan useasti jälkikäteen, sillä kun hevonen omaksuu jännittyneen tavan liikkua, tapa on vaikeasti korjattavissa ja verottaa sen suorituskyyä. Elimis-

tön valmiustilan kohoaminen voi myös saada hevosen säikymään tai "kuumenemaan" ja se voi saada aikaan jopa sen, etteivät tututkaan avut tai pyynnöt aina tunnu tunkeutuvan hevosen tajuntaan saakka eikä hevonen pysty toimimaan oppimallaan tavalla.

Perustaitoja opettaessa pidettiin samalla huolta siitä, että hevonen liikkui ja reagoi pyyntöihin sellaisella tavalla, joka ei ole vastakkainen sille, mikä sen työtehtävissä olisi hyödyksi. Usein toistetut liikkumistavat vahvistuvat, joten tällä on merkitystä. Alkuharjoituksissa hevosen liikkumistapaa myös muokattiin jo valmiiksi kohti haluttua, joten hevosen taitoja voidaan

kehittää nyt edelleen ratsuna tai ravurina.

Teoksen *"Hevosien kanssa. Hevosien peruskoulutus"* totutus- ja perustaitoharjoitukset kuuluvat jokaisen hevosien oppimäärään. Ne tekevät siitä turvallisen käsitellä ja kun ristiriidoilta ja stressin yleistymiseltä vältytään päivittäin toistuvissa tilanteissa, hevosen hyvinvoinnin turvaamisessa ollaan hyvällä tiellä. Kun koulutusta jatketaan nyt pidemmälle, koulutuksen kulku eroaa sen mukaan, mihin käyttötarkoitukseen hevosta valmennetaan. Koulu- ja estehevosien ratsukoulutuksen perusteet ovat samoja, mutta sen jälkeen hevosen taitoja ja liikkeitä hiotaan kummankin lajin vaatimaan suuntaan. Tulevien ravureiden valmennus haarautuu jo aiemmin omaan suuntaansa. Nyt valmentajalta tai hevosta kouluttavalta ihmiseltä vaaditaan jo lajituntemusta. Sitä vailla on vaikea tietää, millainen harjoitus on helppo ja millainen taas ei, milloin hevosen liikkumistavassa havaittu muutos on muutos oikeaan (hevosta palkitaan siitä) ja milloin taas ei (koulutusta muutetaan niin, ettei väärää käytöstä enää esiinny). Oman lisävarinsä tuo se, että kun hevosta valmennetaan, harjoitusten suunnittelussa ja koulutuksen etenemisessä joudutaan ottamaan hevosen oppimisen lisäksi huomioon sen lihaksiston kehittyminen.

Tässä kirjassa ei yritetä antaa tarkkoja neuvoja siitä, miten hevosta tulisi kouluttaa mihinkin käyttötarkoitukseen, sillä siitä aiheesta löytyy kirjallisuutta muutenkin. Koulutus vaatisi jokaisen lajin kohdalta oman kirjansa, sen vähempään tilaan ei niin laajaan aiheeseen liittyvä tieto mahdu. Sen sijaan kirjan harjoitusten ja artikkeleiden tarkoituksena on antaa esimerkkejä siitä, kuinka koulutuksessa voidaan yhä edetä vaihteittain ja kuinka valmennuksen ydin on lajista riippumatta yhä sama: tyyneys, aktiivisuus ja asioiden pieniksi pilkkominen tuovat parhaita ja kestävimpiä tuloksia niin ravureiden kuin ratsujenkin koulutuksessa. Hevonen on yhä

hevonen, vaikka sen käyttötarkoitukset vaihtelisivat. Se käyttäytyy lajilleen ominaisesti, oppii parhaiten koulutuksen perusperiaatteita noudatettaessa ja sen hyvinvoinnin varmistaminen on avainasemassa myös koulutuksen tuloksellisuuden kannalta.

Luvuissa kerrotaan perusapujen ja lajien kannalta tärkeimpien ominaisuuksien opettamisesta. Vaikka varsinaiseen lajikoulutukseen liittyvistä asioista ei anneta yksityiskohdallisia neuvoja, lajeihin ensi kertaa tutustuvaakin saa yleiskäsityksen siitä, mihin koulutuksessa tähdätään ja millaisia hevosen ominaisuuksia halutaan vaalia. Juuri tämä on lopulta tärkeintä. Kun kouluttaja, ratsastaja tai ajaja pystyy pitämään kirkkaana mielessään lajin syvimmän olemuksen, koulutuksen karikat pystytään välttämään tai edes huomaamaan, jos niihin on ajauduttu. Luova kokeilunhalu, kekseliäisyys ja koulutuksen sopeuttaminen tilanteiden ja hevosen yksilöllisten ominaisuuksien mukaan on yhä enemmän kuin kannatettavaa. Virheiden pelossa ei kannata jättää uusia hevoselle ystävällisiä menetelmiä kokeilematta, sillä jos koulutuksessa ajaudutaan vikasuuntaan ja se havaitaan ajoissa, koulutussuunnitelmaa voidaan helposti korjata taas toiseen suuntaan.

Harjoituksissa käytetyt apujen vaiheet ja pyyntötavat ovat vain ohjeellisia, ne voidaan helposti korvata muilla (esimerkiksi pohjeapuja käytetään hyvin eri tavoin ja lännenratsastuksen avut ovat jo varsin erilaiset). Ohjasapujen ja esimerkiksi pohje- ja istuntaapujen opettamista esitellään lyhyesti. Vaikka avut haluttaisiin korvata toisilla, ohjeiden suurin anti on kertoa, miten hevoselle aiemmin opetettuja taitoja voidaan käyttää hyväksi. Kun kaikkea ei tarvitse opettaa enää alusta saakka uudelleen, perusapujen opetus käy nopeasti. Kun hevosen taitoja aletaan kehittää varsinaisessa lajikoulutuksessa, täytyy hevosen rentouden takaamisen ja ristiriitojen välttämisen ensimmäinen ehto: hevoselta pyyde-

tään vain asioita, jotka se varmasti ymmärtää, ja ihminen käyttää pyyntöjä (apuja) aina samalla johdonmukaisella tavalla. Avut todella kannattaa opettaa hevoselle rauhassa erikseen, sillä jos niiden merkitystä yritetään selvittää vasta varsinaisen koulutuksen tuoksi-

nassa, apujen merkitys saattaa jäädä hevoselle epäselväksi pitkästä koulutuksesta huolimatta (jos hevoselle yritetään opettaa samalla kertaa useita eri asioita, se oppii hitaasti ja voi käydä niin, ettei se runsaallakaan harjoituksella opi kaikkea kunnolla).

Seuraavissa luvuissa kerrotaan hevosien ajo-opetuksen alkeista (s. 105, luvussa kerrotaan myös pidätteiden ja käännösten opettamisesta ravurille), perusapujen käytöstä ja niiden opettamisesta ratsulle (s. 19) sekä siitä, mikä koulu- ja esteratsun koulutuksessa on tärkeää (sivut 77 ja 85).

Koska kaikkien käytettyjen välineiden eli myös ratsastajan kehon liikkeiden, tunteminen on tärkeää, istunnan perusteista on oma lukunsa (s. 89). Vaikka kirja ei ole ratsastusopas, eri apujen yhteydessä sivutaan lyhyesti käsien, jalkojen ja istunnan käyttöä. Jos suunnittelet vasta aloittavasi ratsastusta, hakeudu ratsastuskouluun tai etsi osaava valmentaja. Ratsastuksen perusteiden oppimiseen tarvitaan käytännön opastusta (eikä tämä koske vain alkeiden opettelua, sillä jokainen huipputason kilpailijakin tarvitsee edistykseen taitavan valmentajan tarkkailemaan ratsukkoa maasta käsin).

Oma lukunsa on vielä siitä, miten hevonen voidaan pysäyttää äkkitilanteessa tai sen säikähtäessä (s. 99). Aivan kirjan lopussa on muistutus tärkeimmästä: hevosen kanssa voidaan harrastaa paljon muutakin kuin perinteisiä kilpalajeja (s. 114). Hevosen kanssa puuhailu voi olla monella tapaa tyydyttävää, vaikka hevosen selkään ei kiivettäisi lainkaan. Sekä hevonen että ihminen voivat nauttia yhdessäolosta lukemattomin eri tavoin. Ihminen saa mahdollisuuden kurkistaa toisen eläinlajin maailmaan sekä tutustua sen tapaan liikkua luonnossa ja elää laumassaan. Hevoselle ihmisen läheisyys voi tuoda tervehtullutta vaihtelua. Yhdessä liikkumisesta ja läheisyydestä voivat nauttia kumpikin osapuoli, hevonen ja ihminen.

Harjoituksissa eteneminen ja ohjeiden seuraaminen

Kirjan ohjeissa käytetään hyväksi kevyttä painetta ja sen myötäämistä. Kevyt paine tehdään esimerkiksi koskettamalla hevosta kevyesti käsin tai raipalla, siirtämällä ohjia eri suuntiin (kuolain suussa liikkuu), muuttamalla ratsastajan jalkojen tapaa levätä hevosen kyljillä jne. Joissain harjoituksissa kosketuksen paikka tai ohjien liikkeen suunta on omiaan houkuttelemaan hevosen liikettä juuri oikeaan suuntaan tapahtuvaksi, oikean kosketuspaikan ja asennon näet kuvista ja sanallisesta ohjeesta kulloisenkin harjoituksen kohdalla. **Kosketuksen irroittamishetki (ja paineen myötäämishetki eli esim. ohjilla myötääminen) toimii palkintona**, se kertoo hevoselle, mitä sen kannattaa jatkossa tehdä samanlaisen kosketuksen tuntiessaan ja siitä vapautuakseen. *Tekemällä oppiminen* vaatii **toistoja**, oppiminen ei käy kerrasta (lisää sivulla 122). Silti jo muutamien kymmenten toistojen jälkeen hevonen alkaa toistuvasti käyttäytyä tavalla, jonka oppi johtavan myötämiseen.

Kun hevonen alkaa toistuvasti selviytyä ensimmäisestä vaiheesta oikein (8 kertaa peräkkäin), **siirrytään harjoituksessa seuraavaan vaiheeseen** eli *vaatimustasoa* nostetaan. Seuraavaan vaiheeseen siirrytään taas, kun hevonen onnistuu kahdeksan kertaa peräkkäin toimimaan oikein. Jokaisen harjoituksen kohdalla on lueteltu vaiheet, joista toiseen edetään, ohje kertoo, mistä hevosta tällä kertaa palkitaan myötäämisellä.

Tarkoituksena on vain **palkita hevosta oikeasta lii kahduksesta, väärä liikkeitä ei estetä eikä niistä rangaista**. Vääristä ei kuitenkaan palkita, käytetty paine säilytetään siis ennallaan.

Kaikkien kokonaan uusien taitojen opetus lähtee **liikkeelle** **höyhenen kevyen paineen** käyttämisestä ja vain **oikean vastauksen**

odottamisesta (ja siitä myötäämällä palkitsemisesta). Hevonen pysyy rennompana, tärkeiden perustaitojen kohdalla oikean tunnetilan yhdistyminen mukaan tehtävään (ja esimerkiksi perusapuihin) on erityisen tärkeää. Rentona opitun liikkeen tekeminen pyynnöstä rentouttaa hevosta myös myöhemmin sen ollessa kiihtynyt. Nyt on paljon iloa siitä, että hevoselle on jo opetettu perustaitoja tyyneyttä vaalien: sama rentous siirtyy helposti myös jatkokoulutuksen taitoihin. Pidä yhä aina huolta siitä, että uusia asioita opitellessanne hevonen on aina **tyyni** **sekä aloittaessanne että harjoituksen aikana** (tyyneydestä ja sen säilyttämisestä s. 141).

Vaikka oikean vastauksen odottelemisen on väsyttävää, **vältä kiusausta käyttä** **heti ensimmäisissä vaiheissa niin suurta painetta**, että paine sinällään saa hevosen tuntemaan olonsa epä mukavaksi. Suuren paineen käyttäminen saa hevosen kyllä pakenemaan kosketusta, apuja tai tilannetta, mutta se ei ole lainkaan sitä, mitä hevosen toivotaan näissä harjoituksissa oppivan. Pientä suurempi paine siinä vaiheessa, kun hevonen ei vielä osaa tehtävää, voi aivan tarpeettomasti käynnistää tasapainon korjausliikkeen tai saada hevosen jännittymään. Liiallinen jännittäminen haittaa ravurin suoritusta ja voi ratsujen kohdalla kostautua myöhemmin liikkeiden laadussa.

Kun ohjeissa siirrytään *voimistuvien apujen* käyttöön, odottelu aika vähenee. **Lue sivulta 159 ohjeet apujen voimistamisesta**, kunkin harjoituksen ohjeiden kohdalla on lueteltu enää vain, mitä apujen vaiheet pitävät sisällään, ei enää sitä, miten niitä käytetään.

Kevyen paineen käyttö auttaa myös pitämään kehon *tasapainon korjausliikkeen* pienenä. Älä silti hämmästy, jos hevonen tuntuu **työntävän tai vetävän vastaan**. Ilmiö ei välttämättä ole ainakaan kokonaan hevosen tahdosta riippuva. Odota pientä hievahdusta oikeampaan

suuntaan ja palkitse siitä, kannattavaksi osoit-tautunut liikahdus tulee vähitellen opituksi. Kun reagointi tulee runsaan harjoituksen myötä sujuvaksi, kehon tasapainoa korjaava liike pie-nenee vähitellen lähes olemattomaksi.

Harjoituksissa ei ole välttämätöntä ede-tä kerralla viimeiseen vaiheeseen saakka. **Kun jatkat koulutusta tauon jälkeen**, aloi-ta edellisestä harjoituksen vaiheesta kuin mi-hin olitte päässeet. Pidä harjoituksen aikana pieniä taukoja vähintään viiden minuutin vä-lein, se edistää oppimista (s. 150).

Kaikkia harjoituksia ei tarvitse tehdä lop-puun ennen seuraavan aloittamista. Hevosen taitoja voidaan kehittää useissa tehtävissä sa-man ajanjakson aikana. Kun harjoituksen ai-hetta vaihdetaan saman työskentelykerran ai-kana, välissä pidetään selvä tauko (useita mi-nuutteja) ja/tai uutta harjoitusta tehdään eri paikassa kuin edellistä.

Aina ei ole tarkoitus liikkua

On valitettavan helppoa saada aikaiseksi hevo-nen, joka kyllä noudattaa apuja, mutta tekee sitä aina liian suuresti tai liian monta askelta, ja myös silloin, kun sitä ei tarvittaisi. **Aivan yhtä tärkeää kuin opettaa hevoselle, mil-loin sen pitää muuttaa liikkumistapaansa, on opettaa sille, milloin ei tarvitse väistää tai liikkua.** Ojenna siis kättäsi hevosta koh-ti myös muuten kuin pyyntöaikaissa, silittele hevosta välillä myös raipalla tai muulla käyt-tämälläsi apuvälineellä. Saatat muuten opet-taa hevoselle vahingossa, että sen kuuluu aina väistää kosketustasi (tai lähteä aina liikkeelle) tai saada hevosen karttelemaan apuvälineiden läheisyyttä. Käytä kulloiseenkin harjoitukseen kuuluvaa merkkiä selkeästi ja aina samalla ta-valla, jotta hevonen oppisi, että juuri sen mer-kin tuntiessaan sen oletetaan liikkuvan, väis-tävän pyynnöstä tai myötäävän päällään. Hyvä tapa voi olla esimerkiksi **vuoroin edetä harjoi-tuksen ohjeiden mukaan, vuoroin taas kos-kettaa hevosta muulla tavoin ja odottaa sen**

TÄRKEÄÄ! LUE ENNEN ALOITTAMISTA!

Kaikille harjoituksille yhteiset ohjeet, joita ei enää kerrata ohjeiden yhteydessä.

Lue ennen aloittamista *kouluttajan ohjeet* sivulta 140 sekä erityisesti *ohjeet negatiivisen vahvisteen eli paineen ja sen myötäämisen käytöstä* sivulta 156. *Vaatimustason noston tarkasta hetkestä* kerrotaan sivulla 146, *ohjetta ei enää erikseen kerrata jokaisen harjoituksen yhteydessä.*

Harjoituksissa siirrytään jossain vaiheessa *voimistuvien apujen* käyttöön. Apujen käytännön vaiheet luetellaan ohjeen yhteydessä, mutta muuten niiden käytössä on tarkoitus edetä sivun 159 yleisten voimistuvia apuja koskevien ohjeiden mukaisesti. *Perehdy näihin voimistuvia apuja koskeviin ohjeisiin ennen aloittamista*, apujen voimistaminen muulla tavalla tai myötäämisen ajoittaminen väärin niitä käytettäessä voi saada aikaan hevosen kiihtymisen tai jopa puo-lustautumisen. Apujen oikea käyttö varmistaa, ettei hevonen tahattomasti siedäty kevyimpään kosketuk-seen. Hevonen myös muuttuu koko ajan kevyemmäksi käsitellä ja pysyy sellaisena. Tämä tapahtuu vähitel-len, älä siis hämmästy, vaikka hevonen voimistuvien apujen käytön alussa liikahtaisi vasta vankan koske-tuksen tai avun tuntiessaan.

Kouluttajan muistilista sivulla 153 auttaa palaut-tamaan mieleen kaikki asiat, jotka sinun tulee hevosta kouluttaessasi ottaa huomioon. Esimerkiksi tyyneys en-simmäisenä peruslähtökohtana koskee jokaista näis-tä perusharjoituksista, *hevosen pitää olla rauhallinen ja aktiivinen harjoituksen alussa ja myös sen muissa vaiheissa.* Jos hevonen jännittyy kesken harjoituksen, noudata sivun 141 ohjeita ja jatka vasta hevosen ren-touduttua jälleen.

Ennakkoehtona koulutuksen aloittamiselle on, että hevonen hyväksyy kosketuksen rentona siinä osassa kehoaan, johon kussakin harjoituksessa kos-ketetaan. Jos harjoituksessa käytetään apuvälineet-tä, kuten riimua tai raippaa, hevonen pitää ensin to-tuttaa välineeseen (ohjeita näiden saavuttamiseen on teoksessa *"Hevosen kanssa. Hevosen perus-koulutus"*).

rentoutumista ennen kosketuksen lopettamista (ks. raippaan totuttaminen ja aina kannattaa pysähtyä -harjoitus teoksessa *"Hevosen kanssa. Hevosen peruskoulutus"*). Esimerkiksi raipan on todella tarkoitus olla vain lempeän käden jatke: koulutuksen tavoitteena on opettaa hevonen havainnoimaan, mitä sillä tarkalleen pyydetään vai käytetäänkö sitä vaikkapa rauhoittumismerkkinä. Jos hevonen kiirehtii alta pois aina raipan lähestyessä, peruskoulutus on tehty tavalla josta ei ole jatkokoulutuksen tavoitteiden kannalta hyötyä.

Ohjien ja pohkeiden perustuntumaan ja esimerkiksi ratsastajan pieniin tahattomiin lii kahduksiin hevonen siis täytyy ennen koulu tuksessa etenemistä siedättää niin, etteivät ne itsessään aiheuta mitään reaktiota. Jos pelkkä ohjien ottaminen tuntumalle aiheuttaa uudel leen koulutettavassa ratsussa selvästi havait tavan asennon, mielentilan tai liikkumistavan muutoksen, tuntuman opettamista uudelleen ei kannata sivuuttaa.

Kun hevonen opettelee uutta tehtävää, se saattaa ensimmäisillä kerroilla liikkua liian suuresti. Hevonen huomaa kuitenkin varmasti pian, että vähäisempi liikkuminen riit tää. Jos hevonen tuntuu liikkuvan pyynnös tää vielä tämän jälkeen liikaa, vähennä käy tettävää painetta vielä entisestään (apujen ensimmäistä vaihetta, s. 160). Ratsun siirtymis tää tulee kauneimpia, kun apuihin reagoimi nen ei ole liian äkillistä eli hevosella on aikaa muuttaa tasapainonsa sopivaksi. Voit tarvita essa myös nopeuttaa tai hidastaa voimistu vien apujen kunkin vaiheen kestoa.

Hevosen rentoudesta, lähestymisestä ja ihmisen kehonkielestä kerrotaan lisää teok sessa *"Hevosen kanssa. Hevosen käyttäytymi nen."*

Avustajalla vai ilman?

Valitse harjoituspaikaksi se, jossa toimiminen on hevosen ja ihmisen kannalta helpointa. Esi merkiksi tuntumaan totuttamisen voi hyvin

aloittaa vaikka tarhassa, jos hevonen on siellä rauhallisimmillaan. Myös avustan käytöstä voi olla iloa silloin, kun hevonen vasta harjoittelee ohjasotteita. Hevonen voi olla riimuun kiinnite tyssä liinassa tai köydessä. Vaikka hevosen jat kuva ohjaaminen ja liikkumisen rajoittaminen ei ole tarpeen (samanaikaiset pyynnot voivat hä märtää varsinaisen avun oppimista), voit pyytää avustajaa seisomaan suuren ympyrän keskellä ja pitämään riimuun kiinnitetyn liinan päästä kiin ni. Nuori hevonen voi tasapainonsa säilyttääk seen tarvita suuremman ympyrän kuin mihin liina riittää, silloin avustaja voi itsekin kävellä sisempää ympyrää. Saatat näin itse välttää kä velemästä hevosen mukana pitkiä matkoja esi merkiksi tuntumalle totuttamisen alkuvaiheilla. Liinan pitää olla mahdollisimman löysällä, sitä käytetään vain hetkellisesti ja myödetään heti hevosen taas korjatessa kulkusuuntaansa.

Pidä aina huolta siitä, että hevosella on myös mahdollisuus väistää siihen suun taan, johon sitä pyydät, tai liikkua eteenpäin sitä pyytäessäsi. Jos seinä on vastassa (esim. pe ruuttaessa) tai riimunarun kiristyy, ahtaus voi ai heuttaa hevosen kiihtymisen. Vältä myös tilan netta, jossa hevosta **tahattomasti rangaistaan** (s. 129) oikeaan suuntaan liikkumisesta esimer kiksi pitämällä ohjia tai liinaa niin lyhyenä, että se kiristyy heti hevosen liikahtaessa.

Entä muut koulutus- ja ratsastustavat?

Hevonen oppii helposti satoja erilaisia tehtä viä ja niihin liittyviä merkkejä, olivat ne sitten suullisia, elekieleen tai apuihin perustuvia. Sa mankaltaiset liikkeet voidaan opettaa hevosel le monella eri tavalla eri apuvälineitä käyttäen. Tähän kirjaan on valittu ohjeista yksiselittei simmät, muut tavat voivat silti olla yhtä hy viä tai jopa parempia. Yhteistä useimmille ope tustavoille on se, että myös ne perustuvat kir jan ohjeiden tavoin *negatiiviseen vahvisteseen*. Oli pyytämistapana sitten narun pyörittämi nen, kevyt naputus raipalla, hyvinkin erilaiset avut, *paineen myötääminen* kertoo hevoselle,

milloin se sattui tekemään ”oikein”. Eri käytötarkoitukset myös eroavat toisistaan, ja jokaisella hevosella toimivalla ihmisellä voi olla oma ihanteensa siitä, mikä olisi tarkalleen oikea hevosella liikumis- tai reagoitintapa. Voit halutessasi silti soveltaa kirjan harjoituksia: päättää vain tarkasti mielessäsi, mikä on tavoiteltava lopputulos. Pilko tavoite pieniksi osatavoitteiksi eli jokaisessa harjoituksen vaiheessa määrittele tarkalleen, mitä hevosen pitää tehdä vahvisteen (myötyämisen) saadakseen. Jos harjoituksissa puhutaan esimerkiksi hevosen palkitsemisesta, kun se astuu takajalalla keskilinjansa alle, ja itse haluaisit hevosen astuvan takajalallaan ristiin toisen kanssa, voit palkita jälkimmäisestä vaihtoehdosta kunhan pidät aina yksiselitteisenä sen, mitä hevosen kulloinkin pitää tehdä palkinnon saadakseen.

Voit hyvin palkita hevosta myötyämisen ohella (tai sen sijaan) *positiivisella vahvistella* kuten ruoalla. Erityisen hyödyllistä tämä on sellaisten hevosten kohdalla, jolla on ennestään huonoja kokemuksia ihmisten kanssa työskentelystä tai jostain harjoituksen aiheesta sivuavas-

ta tilanteesta. Myös muiden hevosten kohdalla positiivinen vahvistaminen lisää motivaatiota, tekee yhteistyöstä entistä tavoiteltavampaa ja on keino tarkentaa palkitsemista. Esimerkiksi vaativimpien liikkeiden opettamisessa tästä on usein verratonta hyötyä. Tämä kuitenkin koskee vain oikein tehtyä positiivista vahvistamista, ja se vaatii kouluttajalta operantin koulutuksen perustietoja. Kirjan lopussa olevissa liitteissä s. 123 kerrotaan aiheesta enemmän. Erityisesti kannattaa perehtyä kouluttajan ohjeisiin ruokapalkintoja käytettäessä (s. 154), jotta hevonen oppii käyttäytymään kohteliaasti ja jotta vahingossa ei vahvisteta väärää käyttäytymistä.

Mitä sitten teetkin, **vältä opettamassa hevoselle vahingossa kehonkieltä merkin sijaan**, voi käydä muuten niin, ettei hevonen opi varsinaista merkkiä tai apua lainkaan tai oppii sen ja kehonkielen yhdistelmän. Jos siis haluat, että hevonen osaa noudattaa maasta käsin erilaisia apuja riippumatta siitä, missä kohtaa itse kävelet, ole harjoitellessanne tietoisesti välillä eri asennossa, eri suuntiin katsellen ja eri tavoin sijoittuneena hevosen kehoon nähden (jolloin vain itse apu säilyy samanlaisena). Käytä välillä

Turvallisuus ennen kaikkea

Hevosen ja ihmisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että hevosen koulutus ja esimerkiksi ratsastus tai ajaminen suoritetaan tarkoitukseen sopivalla alueella. Pelkkien perusväistöjen, eteenpäin lähtemisen ja ohjastuntuman harjoitteluun ei juuri muuta tarvita kuin tasainen alue. Mutta jos hevosta liikutetaan suu-remmin, alueen pohjan pitää olla käyttötarkoitukseen sopiva.

Varusteiden tulee olla ehjiä, hevoselle sopivia ja kouluttajalle tuttuja. Välineet eivät saa aiheuttaa hevoselle kipua tai epämiellyttävyyttä tai

vaarantaa sen terveyttä. Myös hevosen terveys vaikuttaa sekä sen itsensä että ihmisten turvallisuuteen, kipu voi saada hevosen puolustautumaan tai käyttäytymään arvaamatomasti.

Turvavälineiden käyttö ei koskaan ole liioiteltua. Hevonen on suuri eläin, joka voi epähuomiossakin vahingoittaa ihmistä jo tähän osumalla. Kympäriä on sekä hevosta ajaessa että ratsastettaessa paikallaan, mutta aivan yhtä järkevää on sen käyttö myös hevosta maasta käsin koulutettaessa tai käsiteltäessä. Turvakengät voivat säästää murtuneilta varpailta ja

mustelmilta, turvaliivi taas vähintään vaimentaa tai jopa estää selkärangan vaurioita.

Unohtaa ei kannata ihmisen parasta henkivakuutusta eli omien taitojen totuudenmukaista tiedostamista, tilanteiden ennakoimista ja hevosen yksilöllisiin ominaisuuksiin perehtymistä. Uhkarohkeus ei ole rohkeutta. Jos hevosella on tapana syystä tai toisesta käyttäytyä ihmisen kannalta todella vaarallisesti, ammattiavun pyytäminen hevosen koulutukseen on paikallaan. Ongelmakäyttäytymisestä kerrotaan lisää teoksessa ”Hevosen kanssa. Hevosen käyttäytyminen”.

apua niin, että ensin astut kohti hevosta, joskus taas niin, että olet jo sen vieressä valmiina. Kohota välillä käsiäsi tai astu kohti hevosta niin, ettet pyydäkään mitään. Jos haluat, että hevonen osaa tarvittaessa noudattaa myös pelkkiä ohjas- tai pohjeapua, yritä opettaa ne selästä käsin alun perin niin, ettei niihin liity ratsastajan kehon asennon muutosta.

Kun apu on opittu, on joissain asioissa keveyden vuoksi suorastaan toivottavaa, että hevonen oppii ennakoimaan aiheet ja reagoimaan jo kehonkielen muutokseen. Oppiminen tapahtuu käytännössä omalla painollaan, kun elekielen muutokset ovat selvästi havaittavissa ja ne edeltävät aina tuttua merkkiä tai apua. Mutta joissain asioissa ei edelleenkään ole kätevää, että hevonen oppii ne ennakoivaksi merkiksi mistään. Pidä siis yhä huolta siitä, että esimerkiksi joskus vain kohotat raippaa pitävää kättäsi pyytämättä raipalla mitään, ja joskus kohotat raipan vain silittääksesi hevosta.

Pidennä kestoja, lisää askelia

Kun olet saanut muokattua hevosen liikkumistapaa niin, että se reagoi heti täydellisesti oikein sitä pyytäessäsi (kulloisessakin harjoituksessa toiveisiisi nähden täydellisen, joidenkin hevosten kohdalla vähempikin voi riittää, ja hevosen fyysinen kunto voi asettaa rajoituksia sille, miten se pystyy liikkumaan) etkä aio liikkumistapaa enää edelleen hioa, on aika kasvattaa liikkeen kestoja eli pyytää hevosta ottamaan useita samanlaisia askelia peräkkäin (tai säilyttämään pidempään oikea asettuminen, haluttu kaulan korkeus, haluttu tasapaino, haluttu kokoamisaste tms.). Keston pidentäminen oli kyseessä myös silloin, kun hevonen opetettiin alkuharjoituksissa pelkän liikkeen lisäämisen sijaan myös pysymään liikkeellä, ja nyt se lopulta opetetaan säilyttämään myös tahdin ja aktiivisuuden myös ratsastaja selässään tai säilyttämään halutun vauhdin kärryt perässään.

Tapoja on monia. Voit joko pyytää hevoselta jokaista askelta erikseen (esimerkiksi peruutusaskelia tai epäsuoralla ohjasotteella etuosalla väistämistä) ja palkita hevosta myötämällä jokaisesta askeleesta. Tai voit edellyttää hevosen peruuttavan yhden pyynnön jälkeen, kunnes pyydät siltä jotain muuta. Esimerkiksi liikkeiden aktiivisuuden ja suoruuden kanssa näin menetellään, hevosta opetetaan itse säilyttämään nämä kummatkin. Silloin hevosta pyydetään uudelleen, jos se ei säilytä haluttua liikkumistapaa, mutta jos se säilyttää, niin pyyntöä ei toisteta joka askeleella. Lopuksi hevonen saa varsinaisen palkinnon (esimerkiksi pysähtyminen tai palkitsevaksi opittu liike kuten liikkeen lisääminen eteen-alas -venyttäen: palkinnon laatu vaikuttaa itse liikkeeseenkin). Valitse jompikumpi tapa ja noudata sitä siitä lähtien. Pyyntöjen noudattaminen on hevoselle helpompaa, jos ajoitat pyynnön hevosen sopivaan askelen vaiheeseen (pyydä takaosan väistöä silloin, kun sivulleviävän pohkeen puoleinen takajalka on nousemassa maasta, ja ajoita epäsuora ohjasote samaan tahtiin, kun ohjan puoleinen etujalka nousee maasta).

Mitä harjoituksen jälkeen?

Tärkein asia: yleistäminen

Opetta sellaiset taidot, joita tarvitaan usein, hevoselle mahdollisimman *sujuviksi* niin, että niiden noudattamisesta tulee sille tapa. Kun hevonen on oppinut taidon ja siihen liittyvän merkin (tai avun), pyydä sen noudattamista siltä mitä erilaisemmissa tilanteissa ja vähitellen yhä häiriöalttiimmissa paikoissa (lisäohjeita sivulla 150). Muuntele tehtävää ja ympäristöä. Käytä mielikuvitustasi antaaksesi hevoselle mahdollisuuden oppia, että pyynnöt tarkoittavat samaa kaikissa mahdollisissa tilanteissa ja niiden noudattaminen on aina kannattavaa. **Jos tällaista yleistämistä ei ole tehty, hevonen ei toimi luotettavasti uusissa tilanteissa eikä tilanteen ollessa muuten hankala. Vika ei silloin välttämättä ole itse**

harjoitusmuodossa, vaan koulutus on jätetty puolitiehen. Yleistämiseen menee aikaa, mutta vaiva kannattaa nähdä!

Hevoselle tuttujen ja sen varmasti osaamien merkkien selkeä käyttäminen on paras tapa ehkäistä ristiriitoja sekä välttää hevosen elimistön valmiustilan tarpeetonta kohoamista.

Vaikka tämänkaltaiseen paineeseen ja sen myöttämiseen perustuva hevosen käsitteily voi parhaimmillaan olla kaikkien kannalta kätevää ja kaikkien kannalta mutkatona,

se edellyttää ihmiseltä myös **jatkossa johdonmukaisuutta pyynnöissä ja pyyntöjen myöttämässä**. Käytä siksi apuja jatkossakin aivan samoin kuin teit ohjeita seurattessanne. Sopimattomasti käytetyn negatiivisen vahvistuksen seurauksena voi olla hevosen tahaton siedättyminen tai jopa hevosen terveyttä vaarantava stressaantuminen. **Perehdy siksi sivun 156 pyyntöjen oikean käytön ohjeisiin ja noudata niitä jatkossa aina hevosen kanssa toimiessasi.**

Näin opetat hevosen toimimaan oppimallaan tavalla uudesta merkistä:

Tarkista ensin, että hevonen osaa tehdä liikkeen oikein yhdenlaisesta pyynnöstä. Jos hevonen ei osaa harjoituksissa etukäteistaitona mainittua asiaa, opeta se ensin teoksen *"Hevosen kanssa. Hevosen käyttäytyminen"* ohjeiden mukaan.

Lisää uusi merkki vanhan eteen: pyydä hevosta uutta merkkiä käyttäen, odota kaksi sekuntia ja aloita sitten halutun liikkeen pyytäminen hevosen vanhastaan oppimalla tavalla. Käytä vanhaa pyyntöä aivan kuten tähän saakka. Lähde liikkeelle apujen tai kosketuksen kevyimmästä vaiheesta ja voimista apuja, kunnes hevonen reagoi. Myöttää kaikki paine ja keskeytä kaikki pyynnöt, kun hevonen toimii oppimallaan tavalla. Uusi merkki on siis nyt tavallaan vanhan pyytämistavan uusi, kevyin vaihe. Aikaisempi apujen ensimmäinen vaihe on nyt vasta vaiheista toisena.

Käytä tästä lähin apuja aivan yhtä järjestelmällisesti: jos hevonen

reagoi halutulla tavalla jo uuden merkin kohdalla, keskeytä pyytäminen äläkä etene lainkaan vanhaan pyyntötapaan saakka. Ellei hevonen reagoi vielä uuteen apuun, etene aina vanhaan pyyntötapaan saakka ja keskeytä pyytäminen vasta, kun hevonen reagoi. Tällä tavoin pidät huolta siitä, että uudesta merkistä ei tule taas hevoselle merkityksentöntä (kuten tulisi, jos sitä toistettaisiin joskus ilman, että se johtaisi mihinkään).

Jos uusi pyytämistapa perustuu koskettamiseen tai paineentunteen aiheuttamiseen, käytä uutta pyyntöä ensin höyhenenkevyesti. Jos hevonen reagoi halutulla tavalla, myöttää paine, mutta ellei se reagoi, älä myöttää tätä kevyttä uutta pyyntöä lainkaan ennen vanhan pyynnön aloittamista. Pidä uuden pyynnön kevyt paine ennallaan koko ajan, kun aloitat vanhan pyynnön ja kun voimistat vanhaa pyyntöä (älä voimista uutta pyyntöä, vaan pidä se yhä höyhenenkevyenä). Kun hevonen reagoi halutulla tavalla, myöttää kumpikin pyyntö välittömästi

pois eli keskeytä sekä uusi että vanha pyyntötapa samanaikaisesti. Jos uusi pyyntö myödetään, kun vanhaa aloitetaan, uuden pyynnön myöttäminen saattaa palkita hevosella väärässä kohdassa (hevonen ei ole vielä käyttäytynyt halutulla tavalla) ja opettaa hevoselle jotain muuta kuin piti.

Kun hevonen on kahdeksan kertaa peräkkäin reagoanut jo uuden merkin kohdalla, uuden merkin käytössä voidaan siirtyä voimistuviin apuihin ja jättää vanha merkki kokonaan pois. (Näin voidaan menetellä esimerkiksi silloin, kun hevoselle opetetaan pohjeapuja vanhaa eteenpäinliikkumismerkkiä käyttäen.) Näin ei ole kuitenkaan pakko tehdä (eikä se esimerkiksi sanallisten vihjeiden kohdalla ole mahdollista). Uusi apu voidaan pitää kevyimmässä muodossaan ja käyttää avun voimistamiseen tarpeen vaatiessa yhä vanhaa merkkiä. Sivulla 129 kerrotaan lisää vanhojen taitojen avulla opetuista uusista merkeistä.

Perusapujen opettaminen ratsulle

Avuiksi niiden laajassa merkityksessä kutsutaan kaikkia niitä merkkejä, pyyntöjä ja asioita, joilla ihminen voi joko houkutella hevosta tekemään halutun liikkeen tai pyytää sitä toimimaan sille aiemmin opetetulla tavalla. Ratsastaja käyttää käsiään (ohjasavut), jalkojaan (pohjeavut), muutosta kehonsa liikkeissä (istunta-avut) tai painopisteessä (painoavut). Hevosen liikkeisiin voidaan lisäksi vaikuttaa esimerkiksi ääniavuilla, raipan kosketuksella ja vaikka muuttamalla työskentely-ympäristöä sellaiseksi, että hevosen halutun käytöksen todennäköisyys lisääntyy.

Liikkeen lisäämistä saatetaan esimerkiksi harjoitella silloin, kun hevonen on maastolenkillä valmiiksi aktiivinen ja rento ja pyrkii halukkaasti kohti kotia.

Pohjeapuja käyttäen hevosta pyydetään lisäämään liikkettään ja säilyttämään aktiivinen liikkumistapa. Käsiään (eli kuolaimen kiinnitettyjä ohjia) ratsastaja käyttää tämän aktiivisuuden ja liike-energian suuntaamiseen. Istunta- ja painoavut vaikuttavat hevosen liikkumistapaan ja sen ja ratsastajan yhteiseen tasapainoon. Hevosta voidaan opettaa lisäämään liikettä myös raippamerkistä tai ääniavusta (esimerkiksi maiskutus). Ihminen voi käyttää maastakin käsin kehonkieltään ja liikkeitään houkutelakseen hevosta liikkumaan toisin kuin se muuten tekisi (hevonen saattaa reagoida joihinkin lajityypillisen käyttäytymisen avainärsykkeisiin myös ihmisen tekemänä). Hevosen kehon koskettamistakin voidaan käyttää apuna liikkeen tai käytöksen muokkaamisessa. Esimerkiksi raipalla kosketuksen paikkaa vaihdellen voidaan aktivoida hevosen kehon joitain lihasryhmiä. Tämä vaikuttaa koko liikkumistapaan ja sitä voidaan käyttää hyväksi, kun liikettä halutaan houkutella oikeaan suuntaan (kun hevosta palkitaan oikeansuuntaisesta liikkeestä, se alkaa pyrkiä liikkumaan samoin myös omasta halustaan).

Avut voivat siis olla melkein mitä tahansa, kunhan ne vaikuttavat hevoseen jotenkin. Käytännön koulutuksessa apujen määritelmää

kannattaa kuitenkin selkiyttää. On tärkeää tietää, mihin minkäkin avun vaikutus perustuu, muuten esimerkiksi ongelmatilanteiden ratkaiseminen tai ennalta välttäminen voi olla vaikeaa. Se, että apu näyttää toimivan, ei vielä kerro suoraan sitä, onko taustalla hevosen sisäsyntyinen käytös vai oppiminen. Usein taustalla vaikuttaa monta eri ilmiötä yhdessä. Kirjan harjoituksissa kutsutaan perusavuiksi ohjas- ja pohjeapuja sekä näitä edeltäviä muutoksia ratsastajan istunnassa.

Hevonen saattaa reagoida joihinkin apuihin luonnostaan, esimerkiksi ratsastajan istunnan muutokset ja kehon rentous vaikuttavat herkästi sen tapaan liikkua (s. 89) ja hevosen kehon painaminen pohkeilla tai kuolaimen painautuminen suuta vasten saavat hevosen muuttamaan liikkumistapaansa. Jos liikkumistavan muutos ei saa avun aiheuttamaa hienoista epämiellyttävyyden tunnetta lopputumaan, hevonen saattaa ennen pitkää joko siedettyä apujen aiheuttamaan tuntemukseen (tahaton siedättyminen) tai kiihtyä.

Vaikka hevonen reagoi jollain tapaa erilaisiin tuntemuksiin, ratsastuksen kannalta on käyttökelpoisinta opettaa sille haluttu tapa reagoida eri apuihin rauhassa ja huolella. Hevonen saattaa muuten omaksua väärän

tavan liikkua tai reagoida apuihin. Uuden opettaminen on aina vanhan korjaamista nopeampaa, joten koulutuksessa ei kannata harppoa tärkeiden alkuvaiheiden yli. Koulutuksessa käytetään hyväksi hevoselle aiemmin opetettuja taitoja, ratsastuksen kannalta valmiiksi oikeansuuntaisiksi muokattuja liikkeitä ja tehtäviin yhdistynyttä rentoa mielen tilaa.

Koulutus aloitetaan ensin opettamalla hevoselle varsinaisiin apuihin reagointi, ja istunta-avut liitetään mukaan vasta sitten. Näin saadaan varmistettua, että hevonen oppii todella myös varsinaisten apujen merkityksen eikä vain niiden ja istunnan yhdistelmää (tai pelkkää istunta-apua). Vaikka myöhemmin on enemmän kuin suotavaa, että hevonen reagoi jo pelkkään istunnan muutokseen, varsinaiset avut ovat yhä käytettävissä, jos hevonen ei jostain syystä reagoi pelkkään istunnan muutokseen. Näin hevonen ei esimerkiksi äkkitilanteissa kiihdy lisää tunnistamattomien pyyntöjen vuoksi.

KUOLAIMEN SEURAAMINEN (RATSUN OHJASOTTEIDEN ALKEET)

Kun hevonen on oppinut myötäämään päällään riimunarusta pyydetäessä, asettamaan päänsä halutusti ja säilyttämään pään asennon kahden riimunarun rajaamassa tilassa, taitoja ja valmiiksi opetettuja tehtäviä voidaan käyttää hyväksi myös, kun hevos-ta opetetaan toimimaan samoin ohjista pyydetäessä. (Ohjeet teoksessa *"Hevosien kanssa. Hevosien peruskoulutus"*.) Seuraavat harjoitukset liittyvät lähinnä ratsun koulutukseen, niissä hevonen oppii seuraamaan kuolainta ja asettamaan päänsä sen mukaan. Ravurin koulutuksessa voidaan siirtyä suoraan yksinkertaisen käännöksen opettamiseen (ravuri kääntyy astuen etujaloillaan ristiin) sekä pidätteiden opettamiseen (s. 105).

Kun ohjasotteiden eli kuolaimen seuraamisen alkeet opetetaan hevoselle maasta käsin, hevonen osaa noudattaa niitä myös ratsastajan tekeminä (kuolain hevosen suussa on sama). Samalla päästään käyttämään hyväksi hevoselle aiemmin opetettuja liikkeitä ja varsinkin niihin liittyvää tyyneyttä ja rentoutta. Kun hevonen myöhemmin totuttelee ratsastajan painoon selässään, tasapainon löytäminen

Lyhyt vai pitkä oppimäärä?

Jos hevosella on tarkoitus vain kulkea pitkiä matkoja maastossa ja ratsastaa vailla sen suurempia tavoitteita, perusapujen opetuksessa voidaan edetä suurpiirteisesti: riittää, että hevonen lisää liikettään, kääntyy ja pysähtyy. Perusavut voidaan opettaa hevoselle tällöin lukujen lopussa kuvatun "lyhyen oppimäärän mukaan". Vaikka hevosen jännittämätön reagointi on tärkeää, säästytään liikkumistavan tarkalta muokkaukselta.

Sen sijaan esimerkiksi kouluratsastusta varten perusapu-

jen opettamiseen paneudutaan huomattavasti tarkemmin. Liikkeen hionnan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että hevonen sekä noudattaa apuja mielellään ja rentosti että vastaa apuihin jatkokoulutuksen kannalta mahdollisimman oikeansuuntaisella liikkeen muutoksella. Vaikka liikkumistavan muokkaamisessa paneudutaan lopulta hienovaraisiin yksityiskoh-tiin, sen rakennuspalikoina käytetään yhä hevoselle alusta saakka perusteellisesti ja oikein opetettuja perustaitoja. Vaikka seuraavissa harjoituksissa kerrotaan ensin

kuolaimen liikkeiden seuraamisen, perustuntuman ja ohjasapujen opetuksesta ratsulle ja vasta sitten pohjeapujen opettamisesta, harjoittelu voidaan hyvin aloittaa myös pohjeavusta. Hevosien taitoja voidaan kehittää myös eri apujen osalta rinta rinnan, kunhan hevosen annetaan levähtää kunnolla harjoituksesta toiseen siirryttäessä.

Pysähtymisen lyhyt oppimäärä on sivulla 46, kääntämisen sivulla 56 ja eteenpäin liikkumisen sivulla 64.

ja liikkuminen eivät käy niin helposti kuin silloin, kun kouluttaja on vielä maankamaralla. Rentona ja tyyneenä ohjasotteisiin tutustunut hevonen pikemmin rentoutuu lisää, kun se tuntee kuolaimen liikkuvan suussa tutulla tavalla (tunteen yhdistyminen). Näin oikeasuuntaisen liikkeen houkutteleva selästään käsin käy helpommin, kuin jos hevonen tutustuisi ohjasotteisiin vasta silloin.

Vaikka muiden ohjasotteiden oppiminen käy selästään käsin, hevoselle pitää kuitenkin ennen ratsastuksen alkua opettaa maasta käsin vähintään pidättävä ohjasote (s. 37) tai edes kääntöpysähdys (s. 99).

Ryhdy toimeen todella vasta, kun olet ensin opettanut taidot hevoselle kosketuksesta ja riimunaurusta pyydettyä. Kaikkia oppittuja tehtäviä ei onneksi tarvitse opettaa hevoselle täysin uudestaan. Hevoset ovat taipuvaisia yrittämään myös uusissa tilanteissa jo oppimiaan ratkaisumalleja. Vaikka kuolaimen liikkumisesta aiheutuva paine on hevoselle uusi (kuolain liikkuu hevosen suussa eri asentoihin), se osaa jo ennestään jokaisen tehtävistä. Koulutus käy yleensä huomattavasti alkuperäisten riimutehtävien opetusta nopeammin.

Huomaa!

Yritä välttää tilanteita, joissa joutuisit estämään hevosen liikkeitä ohjista pidellen. Hevonen vasta harjoittelee oikeaan suuntaan myötäämistä ja niin kauan kuin se ei vielä tiedä, mitä sen tarkalleen kannattaisi tehdä, kuolaimen äkillinen painautuminen ikeniä vasten (joka voi tapahtua esimerkiksi, jos hevonen säpsähtää ympäristön tapahtumia) voi saada hevosen kiihtymään tai säikähtämään. Hevonen voi oppia välttelemään kuolaimia. Siksi voi olla hyvä ajatus jättää alkuharjoitusten ajaksi hevoselle suitsien lisäksi myös riimu päähän. Vaikka tähän kiinnitetty naru pidetään muuten täysin löysänä, sitä voidaan tarvittaessa käyttää hevosen hallitsemiseen.

Totuta hevonen ensin rauhassa suitsiin ja kuolaimiin (ohjeet teoksessa *"Hevosen kanssa. Hevosen peruskoulutus"*.) Ryhdy seuraaviin harjoitusvaiheisiin vasta, kun hevonen ei tunnu enää huomaavan kuolaimia suussa. Niin kauan kuin kuolaimet

sinällään ylittävät sen ärsykekyvyn, kuolaimen liikuttaminen voi saada hevosen jännittymään (ja jännittyneisyys voi yleistyä edelleen). Hevosen tulevan työikäytön kannalta kyse on niin tärkeästä asiasta (vain rento hevonen pystyy ottamaan lihaksistaan kaiken irti), ettei tässä asiassa kannata ottaa riskejä.

Lue harjoituksille yhteiset ohjeet (s. 13), kouluttajan ohjeet (s. 140) ja varsinkin voimistuvia apuja koskevat ohjeet sivulta 159 ennen aloittamista. Näissä harjoituksissa ei enää kerrata sitä, koska vaatimustasoa voidaan nostaa. Anna hevosen levätä vähintään viiden minuutin välein.

Vaikka harjoittelu on hauskaa, malta lopettaa, kun hevonen on jo oppinut tehtävän. Tällaiset maasta käsin tehtävät kuolaimen seuraamisharjoitukset ja venyttelyharjoitukset (varsinkin asettumisharjoitus, s. 45) ovat tehokkaimmillaan silloin, kun hevonen on liikkeessä. Harjoituksia voidaan hyvin käyttää kuolaimen seuraamisen perusajatuksen opettamiseen hevoselle, mutta jotta muu keho ja kaula saataisiin liikkeeseen mukaan, harjoittelua kannattaa jatkaa esimerkiksi ratsain (tai opettamalla hevonen pysymään maasta käsin työskenneltäessä aktiivisesti liikkella, ohjeet teoksessa *"Hevosen kanssa. Hevosen peruskoulutus"*). Jos harjoituksia toistetaan satoja kertoja ilman, että hevonen liikkuu aktiivisesti, hevosen reagointitapa (ja siihen liittyvä koko kehon liike tai pikemminkin liikkeen puute) voi muuttua niin pinttyneeksi tavaksi, että sen muokkaaminen edelleen on jo hankalaa.

Noudata tarkoin ohjeissa kuvattua tapaa tarttua ohjiin ja kohottaa niitä. Tuntuman on tarkoitus todella olla höyhenenkevyt. Jos tartut ohjista liian tiukasti ja kiristät niitä, hevonen alkaa vain vastustella. Älä yritä vetää hevosta ohjista haluttuun asentoon tai pitää sitä siinä. Seuraa hevosen liikkeiden mukana pitäen kevyt tuntuma ennallaan ja keskity palkitsemaan hevosta oikeasta käytöksestä (ohjista myötämällä).

Vaikka seuraavissa harjoituksissa ei sitä erikseen mainita, oikeaan käyttöön kuuluu aina leuan rentouttaminen. Älä siis palkitse hevosta, jos se sattuu jännittämään tai kolisuttamaan kuolaimiaan vaan odota rentoutumisen hetkeä ja myötää sitten.

Harjoituksen ensimmäinen vaihe: pään laskeminen.

PÄÄN LASKEMINEN JA NOSTAMINEN OHJISTA PYYDETTÄESSÄ

Toimi kuten teoksen *"Hevosen peruskoulutus"* harjoituksessa, jossa hevonen oppi laskemaan päätään riimunarupyynnöstä. Käytä jälleen harjoituksen alkuvaiheissa apuna hevoselle aiemmin opettamaasi niskaankosketusmerkkiä, josta se on oppinut laskemaan päätään. Ainoana erona pään laskemiseen riimunarusta on nyt se, että vanhaa merkkiä (niskaan koskettaminen) edeltävä uusi merkki tehdään nyt riimunarun sijaan viemällä ohjia alaspäin.

1. Anna ohjien roikkua suoraan kuolaimista alaspäin ja tartu toisella kädelläsi kummastakin ohjasta kiinni noin kolmenkymmenen sentin päästä kuolainrenkaista (jätä vähintään etusormesi ohjien väliin niitä erottamaan). Anna kätesi painon liissäntyä ohjissa aavistuksen verran (älä kuitenkaan kiristä ohjia). Odota rauhassa kaksi sekuntia. Pidä ohjien kevyt paine ennallaan ja pyydä sitten hevosta laskemaan päätään sille tuttua niskamerkkiä käyttäen (voimista tarvittaessa niskaan kosketusta, pidä ohjien kevyt paine ennallaan). Kun hevonen laskee turpaansa, myötää ohjista eli päästä ne täysin löysiksi. Toista harjoitusta, kunnes hevonen alkaa laskea päätään jo ohjista pyydettyäessä (*klassinen ehdollistuminen*). Kun hevonen laskee päätään, palkitse sitä myötäämällä ohjat välittömästi, äläkä etene niskamerkkiin saakka).

Kun hevonen on oppinut laskemaan päätään sujuvasti kahdesta ohjasta pyydettyäessä ja tekee sen keveyestä pyynnöstä, se oppii usein suoraan tekemään samoin myös vain yhdestä ohjasta pyydettyäessä. Tämä on monissa käytännön koulutus tilanteissa käytännöllistä. Myötää pyyntö heti, kun hevonen reagoi (päästä ohja taas löysäksi). Alaspäin venyttäminen on hevosen lihaksistolle hyväksi aina tuon tuosta kesken työskentelyn. Sitä voidaan käyttää myös siihen, että pitkään kau-laansa ja päätään jännittyneessä muodossa kantanutta he-vosta opetetaan venyttämään itseään.

Luovu kosketusmerkistä ja etene tästä eteenpäin muutoin aivan kuten neuvotaan teoksen *"Hevosen kanssa. Hevosen peruskoulutus"* harjoituksessa, mutta ota ohjista nyt yhden käden sijaan kummallakin kädelläsi kiinni (tartu kummallakin kädellä kiinni omasta ohjastaan noin kämmenen mitan päästä

Hevosien kanssa

(2004) on eläinkouluttaja Tuire Kaimion kirjoittama alan moderni klassikko. Laaja käsikirja on saatavana myös kolmena kirjana, jonka muut osat ovat

Hevosien kanssa.

Hevosien käyttäytyminen sekä

Hevosien kanssa.

Hevosien peruskoulutus.

**Jatkoa
Hevosien
peruskoulutus
-teokselle**

Hevosien jatkokoulutus

Miten opetat hevosta seuraamaan ohjasotteita ja hyväksymään kuolaintuntuman sekä kantamaan ratsastajaa selässään oikealla tavalla? Miten korjaat tilanteen, jos hevonen ei noudata pohjeapua? Kirjan ohjein opetat hevoselle taidot ratsuna toimimiseen, ja eversti Christian Carde kertoo ratsastuksen periaatteista. Kirjasta selviävät myös tärkeät estehevosien alkukoulutuksen vaiheet. Ratsastaja saa ammattilaisten vinkkejä istuntaharjoitteluun. Kirjassa on yksityiskohtaiset ohjeet myös hevosien ajoon opettamiseen. Harjoitukset huomioivat lajityypillisen käyttäytymisen ja tähtäävät siihen, että yhteistyö on sekä hevosien että ihmisen kannalta turvallista ja nautittavaa.

Kirjan ohjeita voi soveltaa hevosille, jotka osaavat Hevosien peruskoulutus -teoksessa opetetut taidot.

ISBN 978-951-0-38775-7

79.15

9